

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI PEDAGOG XODIMLARING AKTDAN SAMARALI FOYDALANISH USULLARI

***Xakimova Dilnoza Ganiyevna** – Shofirkon tuman maktabgacha va maktab ta'limi bo'limi maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini muvofiqlashtirish bosh metodisti (Buxoro, O'zbekiston)*

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanishning dolzarbligi, pedagog xodimlarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish zarurati, AKT vositalarining ta'lim-tarbiya jarayoniga integratsiyasi va bu boradagi xalqaro hamda milliy tajribalar tahlil qilinadi. Shuningdek, AKTdan samarali foydalanishning metodik usullari, mavjud muammolar va ularning yechimlari, hamda kelgusidagi rivojlanish istiqbollari yoritiladi.*

***Kalit so'zlar:** Maktabgacha ta'lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli kompetensiya, interaktiv ta'lim, pedagogik innovatsiyalar, raqamli savodxonlik, ta'lim texnologiyalari, elektron o'quv resurslari, masofaviy ta'lim, AKT integratsiyasi.*

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'рни tobora ortib bormoqda. Xususan, maktabgacha ta'lim bosqichida AKTdan foydalanish bolalarning intellektual, ijtimoiy va emotsional rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'zbekiston Respublikasida "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida ta'lim tizimini raqamlashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida AKTdan samarali foydalanishning nazariy asoslari, amaliy usullari va istiqbollari tahlil qilinadi.

Maktabgacha ta'limda aktning ahamiyati

AKT tushunchasi va uning ta'limdagi o'рни. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari – bu kompyuterlar, internet, interaktiv doskalar, planshetlar, mobil

ilovalar kabi vositalarni o'z ichiga olgan texnologiyalar majmuasidir. Ular ta'lim jarayonini interaktiv, qiziqarli va samarali qilishga xizmat qiladi.

Maktabgacha ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanish — zamonaviy ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylangan. Bu texnologiyalar nafaqat pedagogik jarayonni interfaollashtirish, balki bolalarning kognitiv, ijtimoiy va estetik rivojlanishini ham ta'minlashda muhim vosita sifatida qaraladi. Quyida AKTdan foydalanishning asosiy **afzalliklari** batafsil keltirilgan:

1. Ta'lim jarayonining interfaolliigi va bolalar faolligining oshishi

- **Interaktiv doskalar**, planshetlar, multimediali dasturlar orqali o'quv mashg'ulotlari qiziqarli va faol ishtirok etish asosida o'tadi.
- Raqamli o'yinlar orqali bolalar o'rganayotgan mavzu yuzasidan fikrlashga, tanlashga va muammoni hal qilishga o'rgatiladi.

2. Individuallashtirilgan ta'lim imkoniyatlari

- Har bir bolaning yoshi, rivojlanish darajasi va qiziqishidan kelib chiqib, mos o'quv materiallari tanlanadi.
- Maxsus mobil ilovalar yordamida bolalar mustaqil ishlashi mumkin, bu esa ularning o'z-o'zini rivojlantirishiga xizmat qiladi.

3. Multisensor yondashuvni qo'llab-quvvatlashi

- Ovoz, tasvir, harakat va matnning uyg'unligi natijasida bolalarda **ko'rish, eshitish, sezish** orqali o'rganish kuchayadi.
- AKT vositalari orqali tajriba asosidagi, amaliy mashg'ulotlar samaradorligi ortadi.

4. Tasavvur va ijodkorlikni rivojlantirish

- Multimedia va grafik dasturlar bolalarning **tasviriy san'at, musika, ijodiy hikoya tuzish** kabi faoliyatlarini rag'batlantiradi.
- AKT vositalari orqali yaratilgan animatsiyalar, 3D modellar ularning tasavvur doirasini kengaytiradi.

5. Axborotga tezkor va keng imkoniyatlar bilan kirish

- O'qituvchilar darsga tayyorgarlik ko'rishda **elektron darsliklar, resurslar, videodarslardan** foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

- AKT yordamida zamonaviy, boy ma'lumotlarga ega bo'lgan **ta'lim resurslari kutubxonasi** shakllantiriladi.

6. Ko'nikmalarni shakllantirish va monitoring qilish imkoniyati

- Maxsus AKT platformalari orqali bolaning rivojlanishini baholovchi **diagnostik testlar, portfolio, video-yozuvlar** olib boriladi.

- Har bir bolaning yutuqlari va ehtiyojlarini aniqlash imkoniyati kengayadi.

7. Inkluziv ta'limda qo'llash qulayligi

- Eshitish, ko'rish yoki boshqa rivojlanishida cheklov bo'lgan bolalar uchun **maxsus elektron vositalar** yordamida teng ta'lim olish imkoniyati yaratiladi.

- Matnni ovozga aylantiruvchi, tasvirli darsliklar orqali ta'lim olishda tenglik ta'minlanadi.

8. Ota-onalar bilan samarali hamkorlik

- AKT vositalari orqali ota-onalar bolaning rivojlanishi, ishtiroki va yutuqlari haqida **onlayn monitoring, mobil ilovalar, kommunikatsion guruhlar** orqali ma'lumot oladilar.

- Elektron kundalik va davomat tizimlari orqali tarbiyachi va ota-ona o'rtasida **muntazam aloqa** o'rnatiladi.

9. O'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash

- AKT orqali o'qituvchilar **onlayn kurslar, vebinarlar, metodik seminarlarda** qatnashib o'z malakalarini oshirishadi.

- Ta'lim portallari orqali yangi metodik qo'llanmalar, tavsiyalar doimiy yangilanadi.

10. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni integratsiyalash

- O'yin texnologiyalari, STEAM-ta'lim, CLIL, projekt-metodlar kabi yondashuvlar AKT vositalari bilan uyg'unlashtiriladi.

- Bu esa ta'lim jarayonining sifatini oshiradi va bolalarda **21-asr ko'nikmalarini** shakllantiradi.

Pedagog xodimlarning raqamli kompetensiyalari

Raqamli kompetensiya tushunchasi. Raqamli kompetensiya – bu pedagogning AKT vositalaridan samarali foydalanish, raqamli kontent yaratish, axborot xavfsizligini ta'minlash kabi ko'nikmalar majmuasidir.

Pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish yo'llari:

- Malaka oshirish kurslari va treninglar tashkil etish.
- Onlayn o'quv platformalaridan foydalanish.
- Tajriba almashish va mentorlik dasturlarini yo'lga qo'yish.

Akt vositalarining ta'lim jarayoniga integratsiyasi

Interaktiv vositalar va ularning imkoniyatlari. Interaktiv doskalar, planshetlar, proyektorlar orqali darslarni jonlantirish, bolalarning faol ishtirokini ta'minlash mumkin.

Mobil ilovalar va o'yinlar. “ScratchJr”, “Bee-Bot” kabi dasturlar orqali bolalarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish, kodlash asoslarini o'rgatish mumkin.

Masofaviy ta'lim va onlayn platformalar. “Bolalik Akademiyasi” kabi platformalar orqali bolalarga masofaviy ta'lim berish, ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish mumkin.

Xalqaro va mahalliy tajribalar

Xalqaro tajribalar. Finlyandiya, Estoniya, Yaponiya kabi mamlakatlarda maktabgacha ta'limda AKTdan foydalanish bo'yicha ilg'or tajribalar mavjud. Masalan, Estoniyada “ProgeTiiger” dasturi orqali bolalarga dasturlash asoslari o'rgatiladi.

O'zbekiston tajribasi. O'zbekistonda “Raqamli bolalar bog'chasi” loyihasi doirasida MTT larda AKT vositalari joriy etilmoqda. Shuningdek, UNICEF bilan hamkorlikda “Bolalik Akademiyasi” platformasi ishga tushirilgan.

Akt foydalanishda muammolar va ularning yechimlari Texnik baza va infratuzilma muammolari

Ba'zi MTTlarda AKT vositalarining yetishmasligi, internet tezligining pastligi kabi muammolar mavjud.

Pedagoglarning malaka yetishmovchiligi

AKTdan foydalanish bo'yicha yetarli bilim va ko'nikmalarning yetishmasligi ta'lim jarayonining samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Yechimlar

- Davlat tomonidan MTT larni AKT vositalari bilan ta'minlash.
- Pedagoglar uchun doimiy malaka oshirish kurslarini tashkil etish.
- Ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish va ularni AKTdan foydalanishga jalb etish.

Xulosa

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida AKTdan samarali foydalanish bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlaydi. Pedagog xodimlarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish, AKT vositalarini ta'lim jarayoniga integratsiya qilish va mavjud muammolarni bartaraf etish orqali ta'lim sifati oshiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi. – Toshkent, 2020.
3. UNESCO. *Guidelines on the Use of ICT in Early Childhood Education*. – Paris, 2019.
4. UNICEF. *Learning Passport: Bolalik Akademiyasi* platformasi haqida ma'lumot.
5. Hasanova D.S. "Maktabgacha ta'limda axborot texnologiyalari". – Toshkent, 2021.
6. Raxmatova M. "Pedagogik texnologiyalar va innovatsiyalar". – Toshkent: TDPU, 2022.
7. Karimov B. "Raqamli pedagogika asoslari". – Samarqand, 2023.
8. Jumabayev S.I. "Axborot-kommunikatsiya texnologiya darslaridan foydalanishning turlari". – JDPI, 2022.
9. Marufova M.E. "Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida AKTdan foydalanish". – ResearchGate, 2020. Cyberleninka. "Pedagoglar AKT savodxonligini oshirishda innovatsion yondashuvlar".